

Made in Scotland

– med importerte råvarer

I en blomstrende tekstilindustri i Skottland er importert kasjmir og fin merino råmaterialet som strikkes til luksuriøse gensere og jakker, og veves til tradisjonsrike plagg med høy verdi. Så viktig er denne industrien for landet at miljø- og klimaministeren gjerne stiller opp for å hylle den.

Tekst og foto: Tone Skårdal Tobiasson

Tekstil regnes som den syvende største industrien i Skottland og det råder optimisme i bransjen. Et uttrykk for dette er den nyåpnede toglinjen til Tweedbank som Dronningen nylig høytidelig klippet i gang for å ytterligere aktivere dette tekstilområdet i Skottland. Vi tok denne togturen til to av landets største tekstilbedrifter, Johnstons of Elgin og Hawick Knitwear. For oss var turen en av flere til Skottland i prosjektet Krus, som blant annet utforsker den norske og skotske utnyttelse av lokalprodusert ull. På den største av de to tekstilbedriftene, Johnston, er det 460 ansatte fordelt på to anlegg. I alt har man 570 firmaer og omkring 9000 ansatte tilknyttet denne industrien i landet, og

da Chanel nylig kjøpte en av bedriftene i Hawick, lovet de å skape 100 nye jobber. «Fra at industrien har vært preget av utflagging og nedleggelse, ser vi virkelig en lysning basert på vår ekspertise og utsøkte kvalitet,» sa David Hamilton, administrerende direktør.

Bedriftslederne vi møtte ved de to anleggene var opptatt av tradisjon. Med aner tilbake til blant annet 1797, var det stolthet, kontinuitet og produksjon for luksusmerker som de aller helst fortalte om. På kundelisten til de to er blant annet Louis Vuitton, Prada, Brooks Brothers, Burberry og Pringle. Vi så hvordan de to

Utrolig mange saueraser, som ikke alle så ut som sauer...

Chanel c'ene møysommelig ble sydd på for hånd, en operasjon som krever 40 minutter og en kvinne som er lett på tråden.

De som ikke var lette på tråden enda, satt i en egen opplæringsenhet og sydde om feilvarer som sokker til julepynt for ikke å kaste bort dyrbare materialer fra produksjonen. Dette var ett av mange prosjekter for å redusere avfall i produksjonslinjen. Et annet så vi i ferdigstillingen, hvor hjelpe-tråder og overflødig materiale ble fjernet fra plaggene. Hver trevl av kasjmir ble omhyggelig samlet for respinning, mens akryltråd gikk rett i søpla. Avfallsminimering handler også om råvareverdi. Kasjmir koster £100 pr kilo, mens akryl koster £4. Disse prosjektene er del av ZeroWaste Scotland og regjeringens fokus på tekstilindustrien og dens potensiale for å vise vei i miljøssammenheng.

Vi var invitert til Skottlands Border regi-on hvor fabrikkene lå, og til byen Lanark av

De satser på skotsk/norsk samarbeid. Fra venstre Ingun Grimstad Klepp, prosjektleder for KRUS, minister for miljø og klima, Aileen McCloud, Lynn i ZeroWaste Scotland og Tone Skårdal Tobiasson

nettopp ZeroWaste Scotland, som vi samarbeider med i Krus. I Lanark finnes et nytt landbrukscenter hvor det ble arrangert en stor festival for bønder og småbrukere. Vår oppgave var å ha en workshop på vegne av ZWS for ullproduserende bønder. Festivalen ble åpnet av Ministeren for miljø og klima, Dr. Aileen McCloud, som fremhevet store utfordringer innen miljø, men også muligheter knyttet opp mot lokal produksjon og dermed ull. Hun la også vekt på det positive ved et samarbeid mellom Norge og Skottland på dette området. «Ull er et fantastisk materiale,» sa ministeren, og tok et klart oppgjør med «bruk og kast» i forhold til tekstiler. Vi hadde også en samtale med David Breckenridge, direktør for Scottish Textile and Leather Association, som svært gjerne ville ha et tettere samarbeid mellom de to landene for å heve verdien av lokale klær.

På festivalen møtte vi et godt utvalg av UKs over 70 forskjellige saueraser. Til tross for at Skottland er fylt med sauer, har de ikke en sammenhengende verdikjede: ingen vaskerier, ingen spinnerier med unntak av et på Shetland og småskala produksjon i et museum. Museet lå ikke langt fra festivalområdet, i New Lanark, et fantastisk tidlig industrielt tekstilanlegg for bomull. Nå er det et spennende reisemål som viser en stolt historie.

Skotske tekstiler fremstår en smule paradoksale. På den ene siden vektlegges tradisjon, kontinuitet, ull og lokal produksjon. På den andre siden er det en åpenbar mangel på muligheter for bearbeiding av

Her brukes hver rest av kasjmiringarn til å lage nye produkter. Det er tross alt verdifullt.

En norsk tartan midt oppi det hele.

Merket «British Wool» er foreløpig bare en garanti om 50% innhold av lokal ull. Et «sølv» merke skal garantere 75% og et platinamerke 100%, men dette er foreløpig bare på tegnebordet.

egne råvarer. I Edinburghs travleste gågate – The Royal Mile – lå tekstilutsalgene som perler på en snor. Alle solgte skjerf og andre produkter av kasjmir og merino med skotske ruter, og strikkede plagg av samme materialer. Over alt sto det «Made in Scotland» med store bokstaver. Etter mye leting fant vi en «Aran» genser med det nyutviklede merket «British wool» godt synlig, som riktignok kun inneholdt (som det sto med små bokstaver) «minimum 50% britisk ull».

Om vi har noe å lære av Skottland om stolthet og nasjonal satsing, ligger de etter oss i forhold til bearbeiding av lokale råvarer. I Krus prosjektet er målet at vi kan lære av hverandre.